

BOKKENRIJDERS BELIEVEN BELGIË (21)

Door: Hans Hermans

Hoofdstuk XIV Vastenavond versus Carnaval (7)

In de vorige aflevering besteedden wij aandacht aan vastenavond in de polder. Inmiddels weten wij dat daar door invloed van het calvinisme niet veel overgebleven is. Dat was heel anders in de tijd van kunstschilder Pieter Aertsen. Thans is ‘Brazilië’ hard op weg om tijdens carnaval de polder over te nemen. Faselabend en vastenavond stammen uit een tijd dat vruchtbaarheid geen taboethema was. De welgestelden vierden carnaval in een casino of sociëteit. De vips van toen wisten precies op welke etage zich ‘Les chambres séparées’ bevonden. Het maakte wel degelijk verschil of het carnavalsproduct een ‘straatwurm’ of een ‘soosbaby’ was. De een werd naar de (lagere) klompenschool, de ander naar een (hogere) burgerschool gestuurd. Deze keer trekken we de grens over naar België en merken dat zowel in Vlaanderen alsook in Wallonië, bij afwezigheid van een calvinistische dwingelandij, een rijk vastenavondpatrimonium bewaard gebleven is. In deze streek hadden Spaanse en Oostenrijkse landheren het voor het zeggen, waardoor het voor protestanten veel moeilijker was om erfgoed en folklore uit te roeien.

14.15. Vastenavond in België

14.15.1. Sing-sang en cultuur

Ons leefgebied werd bewoond door van origine Keltische stammen, die door Frankische stammen verdrongen werden. Er wordt wel een beweerd dat er geen Romaanse Franken bestaan, maar het zuiden van België en het Noorden van Frankrijk zit er vol van.

Zangerige overeenkomsten in talen worden gescheiden door grenzen

Die stammen werden door Romeinen geromaniseerd en de mensen hebben ook nu nog dezelfde ‘sing-sang’ in casu vrijwel hetzelfde zangerige geluid in hun spreektaal, zoals bijvoorbeeld de oorspronkelijke bewoners van Maastricht en Aken. We merken het al, een taal kan wel veranderen,

maar de ‘sing-sang’ verandert niet. Vanaf de middeleeuwen tot aan de Franse tijd waren hier veel verschillende vorstendommen met soms grote culturele verschillen, waarop de landsheer invloed had. Dat is niet alleen bij ons, maar ook in het huidige België, waar de culturele verschillen tussen de inwoners van het Duitspratende Eupen, het Waalsparlerende Malmédy en het Vlaamskoutende Maaseik enorm zijn. Nederland is direct en België is middellijk een product van het Weense Congres, waar prominente heren met weinig etnologische wetenschap en een totaal gemis aan psycholinguïstieke kennis, grenslijntjes op een landkaart trokken. Helaas werden die grenslijnen harde realiteit en werd op meer dan één plek een moedertaal door een dikke rode lijn gesplitst.

14.15.2. Zottenfeest

Voor gemene folkloristen maken de heidense faselabend, de katholieke vastenavond en de protserig carnaval geen verschil, maar voor de gedreven historicus natuurlijk wel. Ooit vierde men op straat en vanwege de winterse koude trokken de feestvierders dikke kleren en soms schapenvellen aan. Dat moest wel, want ondergoed was in de 19^e eeuw onbekend en werd aanvankelijk door de katholieke kerk

als te frivool beschouwd, omdat alleen prostituees prikkelkleding droegen.

Dansen tijdens de carnavalsmis

Het ‘interlockgehalte’ was in die jaren gelijk nul en buitenechtelijke frivoliteiten waren ongelijk evenredig. Was dat de reden dat er in Maastricht wel op straat, maar niet in het stadspark gevierd mocht worden? Via de tralies van de biechtstoel was het de clerus bekend dat in het park, ondanks de winterse koude, de bloemetjes buiten werden gezet. Er werd stevig gedronken en nog steviger gesjant.

Vastenavond heeft door de eeuwen heen, een groot aantal bloeiperioden gekend. Het *Zottenfeest* was vooral in de late middeleeuwen populair, waarbij het alledaagse leven voor een paar dagen op zijn kop gezet werd, waarbij anarchie en ironie hoogtij vierden. De plechtige carnavalsmis van tegenwoordig, was in die tijd een nepmis, waarbij onzinnige en vunzige liedjes gezongen werden en er tijdens de consecratie door het gehele kerkvolk, luidruchtig geboerd werd. Het plezier kon klaarblijkelijk niet op, want in plaats van hosties werden plakken vette worst uitgedeeld en in plaats van wierook werden oude schoenzolen verbrand... Daarna haastte men zich de kerk uit, want de man die als laatste de kerk verliet trok men de broek uit...

Natuurlijk was Rome niet gelukkig met deze gang van zaken en regelmatig verbood men de geestelijkheid, om tijdens de H. Mis een masker te dragen of zich als nar te gedragen. De beminde gelovigen werd verzocht om niet in de kerk te hossen en te springen, het zingen van liederlijke liederen moest men achterwege laten.

Terecht en onterecht worden ook nu nog de beminde gelovigen geconfronteerd met strenge heren. Voor Hollanders is WK en EK, bij gebrek aan beter, een soort reïncarnatieve zomercarnaval. Toen zondag 11 juli 2010 de WK-finale gespeeld werd tussen de elftallen van Nederland en Spanje, trok pastoor Paul Vlaar van de parochie Obdam tijdens de H. Mis een oranje kazuifel aan. Paarse, rode en roze paramenten zijn geoorloofd, dus waarom oranje niet? Met zo’n mis is niets mis mee, zeiden de progressieve gelovigen, maar bisschop Jozef Punt van Haarlem dacht er anders over. Volgens hem mag een kerkelijke dienst nooit en te nimmer vermengd worden met niet-kerkelijke evenementen. (...)

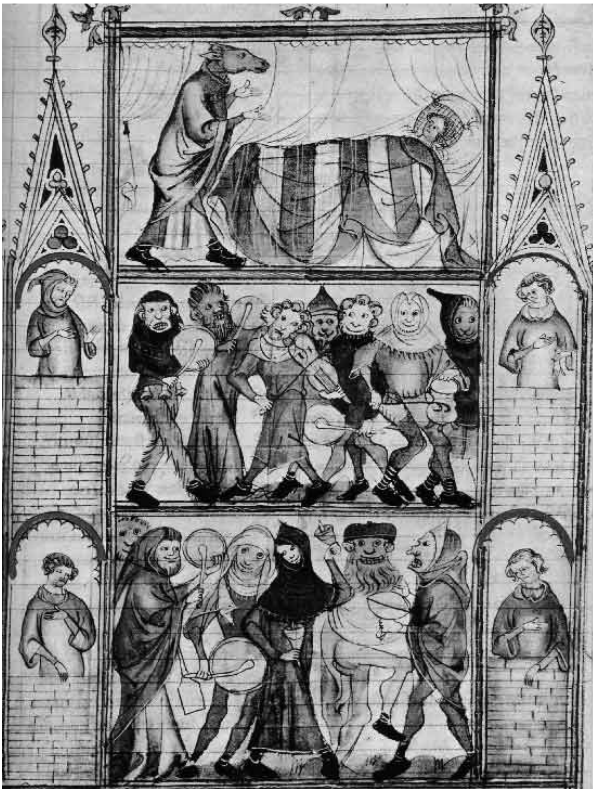

Pastoor Vlaar met oranje kazuifel toont koning voetbal

Het gevolg was dat pastoor Vlaar met onmiddellijke ingang van zijn priesterlijke taken ontheven werd en hij een bezinningsperiode moest verduren... (Opmerking: Jozef Punt was ooit deken in Heerlen en stond bekend door zijn gemis aan charismatische eigenschappen.)

14.15.3. Ezelskoning

Terug naar de vastenavondtijd, waar mettertijd de echte priesters vervangen werden door ‘vastenavondpriesters’, want er zou en moest gevierd worden. Wij kunnen de vunzige vastenavond van toen, onmogelijk vergelijken met het commerciële carnaval van nu. Toen onze voorouders in 1288 onder het iets strengere Brabantse gezag kwamen, trokken zij naar aanpalende gebieden waar ongebreideld gevierd mocht worden. De Brabanders kregen dan te horen: ‘Brabander, bóksebander, veerkenspot, lek mieng vót !’

Het ging er soms bruut aan toe tijdens de vastenavond

De vastenavondvierder zette de wereld op zijn kop, door bestaande wetten en regels, normen en waarden, 180 graden te draaien of aan de laars te lappen. Over de motieven zou een socio-psycholoog een dik boek kunnen schrijven, maar we mogen aannemen dat de vastenavondviering een geaccepteerde methode was om stoom af te blazen. In de 16^e eeuw waren in Vlaanderen zottenfeesten zeer in trek en de burgers van Tongeren waren in 1525 woedend toen de schout verbood om vermommingen te dragen.

Vermommingen werden lang niet altijd op prijs gesteld Vastenavondoptocht naar Adriaen van de Venne

In Tongeren was in die tijd de pest uitgebroken en de godsvruchtige schout dacht natuurlijk, dat het de straf van God was. Ook in Gent werd het omkeerprincipe gehuldigd, want in 1535 trokken een ezelskoning en een ezelskoningin door de straten. Daar werd de spot gedreven met alles wat 'des kerks en des adels' was. Zonder schroom zongen de meisjes: 'Ik sta al zo lang buiten, mijn korfje wil niet sluiten!' (...) Als een arme en minder knappe meid in verwachting raakte, trouwde ze meestal met een oude weduwnaar. 'Op iedere pot past een deksel!' – zei het volk dan.

Het was in die tijd, dat de gildenbroedersschappen en rederijkers, de vastenavondviering

organiseerden. Vanaf 1551 organiseerde de rederijkamer van Brussel een groot zottenfeest. De feesten werden ieder jaar grootser en luxueuzer, zodat Brussel de belasting moest verhogen om de viering te financieren. In 1576 vergaderde de *Heilige Liga*, die in eerste instantie maatregelen trof tegen de Hugenoten in Frankrijk en bij die gelegenheid tevens een einde maakte aan *vastenavond*.

14.15.4. Ajuinstad Aalst

Het driedaagse *vastelauved in Oilsjt* (vastenavond in Aalst), staat bekend vanwege zijn sarcastisch en anarchistisch karakter, gecombineerd met een feestelijke solidariteit tussen de modale bevolking, waarbij ook gasten welkom zijn. Het historisch volksfeest is inmiddels uitgegroeid tot een commercieel festival dat zijn weerga in Vlaanderen nauwelijks kent. Soms weten de inwoners het zelf niet meer of zij het nog langer vastenavond of toch maar carnaval moeten noemen.

In Aalst zijn de oudste geschreven bronnen over vastenavond uit 1432 en we weten dat het feest vooral op straat gevierd werd, waarbij sinds 1890 een aantal reuzen een oogje in het zeil houdt. Het ligt voor de hand

dat de feestvierders verkleed en vermomd waren, want in oude documenten is er sprake van *mascarades*.

Aalst verandert je

Het volksfeest kende ups en downs, zodat in 1851 een aantal mannen bij elkaar kwam, om het feest nieuw leven in te blazen. Op zondag 9 maart 1851, tijdens *Groot Vastenavond* trok weer een stoet door de straten van de uienstad. Voor het eerst sinds lang, werden er in de stad, nog wel op de openbare pleinen en straten, uitbundige vastenavondactiviteiten georganiseerd. De organisatie was in handen van: 'De Maetschappy voor de verlustingen van den vastenavond'. Ook in Aalst zien wij rauwe rudimenten van een Bourgondisch vastenavondverleden. In die stad speelt naast verkleiding en vermomming, ook *travestie* een grote rol.

De vastenavond in Aalst kent nog steeds ongepolijste kantjes

Het betekent niet dat vrouwen in herenkleding kruipen, wel andersom. En de zonden? Die werden op dinsdagavond vergeven samen met de emotionele verbranding van een stropop. Aalst noemt haar oeroude vorm van vastenavond standenloos en plezant.

14.15.5. Carnavalistische trekjes

Tegen het einde van de 19^e eeuw kwam er alweer de klad in en wist men opnieuw interesse te wekken door letterlijk een reuzenpaar op de benen te zetten. In de loop der jaren kreeg het reuzenpaar nakomelingen en nog weer later werd ook *Bayard* (ros Beiaard), aan de illustere reuzenfamilie toegevoegd.

De Aalsterse Gilles

Sinds 1923 wordt vastenavond geregeld door een feestcomité en kreeg het feest carnavalistische trekjes o.a. door het organiseren van een grootse stoet door de binnenstad van Aalst. De tientallen carnavalsverenigingen besteden ieder jaar duizenden werkuren aan hun praalwagens en kostuums. Vergeten we ook niet de kleine individuele groepen, die op ironische wijze inspelen op de (wan)toestanden in hun stad en het gedrag van burgemeester en schepenen. Uiteraard wordt er ieder jaar een prins gekozen, die van de burgemeester drie dagen de sleutel van het stadhuis mag bewaren en dus in symbolische zin de heerser van Aalst is. Op zondag is er dan een stoet waaraan het historisch reuzenpaar en de moderne praalwagens meedoen. De Aalsterse Gilles beschouwen zich als een onvervalst vastenavondrelict en worden door de meer dan 100.000 toeschouwers vanaf de kant toegejuicht.

Uiteraard wordt er ieder jaar een prins gekozen, die van de burgemeester drie dagen de sleutel van het stadhuis mag bewaren en dus in symbolische zin de heerser van Aalst is. Op zondag is er dan een stoet waaraan het historisch reuzenpaar en de moderne praalwagens meedoen. De Aalsterse Gilles beschouwen zich als een onvervalst

vastenavondrelict en worden door de meer dan 100.000 toeschouwers vanaf de kant toegejuicht.

De Ajuinworp in Aalst (1)

De Ajuinworp in Aalst (2)

Een ander overblijfsel uit de historische vastenavondtijd, bestaat uit het verdrijven van de wintergeesten. Het gebeurt steevast op maandag, dat de Gilles op de Grote Markt hun traditionele bezemdans uitvoeren. Daar vindt ook de befaamde *Ajuinworp* (het gooien van uien) plaats en het is logisch dat de aanwezigen vooral geïnteresseerd zijn in de gouden ajuin. Daarna trekt opnieuw een optocht door het centrum en worden de winnaars bekend gemaakt. Op maandagavond is de feestvierende massa vermomd en de niet gemaskeerden moeten zich de spottende beledigingen laten welgevalen. Dinsdag, de derde dag, trekken duizenden *Voil Jaenetten* door de straten. Het fenomeen ontstond tegen het einde van de 19^e eeuw, toen eenvoudige dagloners zich geen dure carnavalskostuums konden permitteren en hun toevlucht zochten in de afgedragen jurken van hun echtgenote.

De prins van Aalst eenvoudig te ros

In het begin werden zij in de lokale pers bestempeld als ‘vuile jeanetten’, maar thans zijn de vrouwelijk uitgedoste mannen, compleet met bustiers, het symbool van het Aalsterse carnaval.

Soms mengen zich ook (echte) vrouwen tussen de groep en in een tijd dat de mensen gemaskerd waren, werd er een ‘feest’ van gemaakt. Terwijl in Vlaanderen steeds minder dialect gesproken wordt, wordt in deze stad de tongval van het volk in ere gehouden. Als iemand roept ‘*doeme-voesj*’ antwoordt iedereen ‘JA’. De oproep betekent: ‘Gaan wij voort!’ – en niemand die het waagt ‘neen’ te zeggen.

Kritiek op de politiek

Tussen 1960 en 2010 werden meer dan 3200 carnavalsliedjes in het dialect geschreven en getoonzet.

Voil Jeanet

We merken het al, hier bestaat als immaterieel erfgoed een melange van vastenavond en carnaval. Het carnaval van Aalst is sterk verankerd in het verleden, maar toch springlevend en nog steeds evoluerend. In 2008 werd het Aalsterse carnaval door de Belgische regering voorgedragen, om opgenomen te worden op de 'Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity'. (Opmerking: Op de werelderfgoedlijst voor immateriaal erfgoed van de mensheid (UNESCO), werden reeds eerder het carnaval van Binche en de reuzen van Brussel, Dendermonde en Mechelen toegevoegd.)

14.16.6. Verbranding van zonden

In het hoofdstuk 14.9. *Vuur en as* konden wij lezen dat op veel plaatsen op Aswoensdag een stropop verbrand werd. De pop was de incarnatie van vastenavond en de symboliek was veelomvattend: Het vuur stond voor de 'vurige' zon, die garant staat voor

vruchtbaarheid op alle gebied. Nadat de as op de velden verstrooid was, zorgde de veertigdaagse vasten er wel voor, dat het levensritme van alledag zich spoedig kon herstellen.

De verbranding was een teken van vergankelijkheid maar ook een einde van het flamboyante feest. De boze wintergeesten werden op de vlucht gejaagd en uiteraard gingen tijdens de verbranding van de pop, alle collectieve zonden in rook op. In Aalst is het vastenavondgebruik als relict bewaard gebleven. In 2010 kwamen zoveel feestvierders op de popverbranding af, zodat de brandweer zich genoodzaakt zag extra veiligheidsmaatregelen te treffen.

De vele oorlogen in de 17e en 18e eeuw deden de vastenavondviering geen goed

Het kan niet anders, of ook in het Maasdal werd in de vroege middeleeuwen uitbundig vastenavond gevierd. In Maaseik is de oudste schriftelijke vermelding van 20 juni 1575, maar vermoedelijk werd er toen al eeuwen lang de vooravond van de vasten op robuuste wijze gecelebreerd. Volgens de reglementen van de Sinte Catharinaschutterij moesten de leden dan hun bijdrage betalen en die avond 'te wijn moesten gaen'. Waarschijnlijk was

de consumptie van bier in die tijd minder bekend of minder bemind ?? In die tijd was het gebruikelijk om op de markt een vastenavondvuur aan te steken.

Verbranding van de pop in Halle (1)

We zien hier een rudiment van *fastelavond* waarbij de wintergeesten verjaagd en de vruchtbare lentegoden vereerd werden. Tegen het einde van de 17^e eeuw hadden die brandstapels hun heidense eigenschappen verloren en werden toen *vreugdevuren* genoemd. Speelmannen zorgden voor passende muziek en het vermomde volk danste op straat. Zoals in veel plaatsen werd ook in Maaseik '*de gans gereden*'. Tussen twee bomen hing men aan een touw een levende vette gans met de kop naar beneden en jonge mannen te paard, probeerden in galop, de kop van het dier af te rukken. De vele oorlogen, aardbevingen, misoogsten en epidemieën in de 18^e eeuw, maakten in RK contreien, noodgedwongen een einde aan vastenavondvieringen; het volk had geen trek en geen geld meer. In protestantse streken werd vastenavond, door zijn gezagsondermijnende aspecten strikt verboden. Men constateerde te veel Spaanse soldatentronies achter Maaslandse vastenavondmaskers. Er werden toch al zoveel baby's met zwarte haren in het blonde Frankenland geboren. Dat was in die dagen een bijzonder verschijnsel. De Spanjaarden verlieten in 1713 hun Zuid-Nederlandse gebieden en de Staatsen (Hollandse calvinisten) kregen meer invloed. Maar dat was niet de enige tegenslag, want de streek werd ook al eerder geteisterd door oorlogen. Noemen we de belangrijkste: Hollandse Oorlog 1672-1678, de Vijfjarige Oorlog 1688-1697, Spaanse Successieoorlog 1702-1713, Oostenrijkse Successieoorlog 1740-1748 en de Zevenjarige Oorlog 1756-1763. Tellen we daarbij veeziekten, epidemieën, hongersnood en een paar aardbevingen met een zware in 1755. Daardoor duurde het tot

1769, voordat Maaseik besloot om, op zedelijke grondslag, de draad weer op te pakken. Die vertrouwensvolle opdracht ging aan de Maaseiker Rederijkamer en de vereniging droeg de moralistische naam *Vrueght en Dueght*. Het is niet bekend of vermomming in die tijd verboden was. Ook de Franse periode tussen 1795 en 1814 was voor de feestvierders niet aangenaam en men kwam van de regen in de drup toen 1816 koning Willem I aan het bewind kwam.

Verbranding van de pop in Halle (2)

Die pur-sang Calvinist wilde van vastenavond helemaal niets weten en het verbaasde niet toen in 1820 in Maaseik een resolutie bekend gemaakt werd, waarin vermeld stond dat het zich na zonsondergang verkleed of gemaskerd op straten, in huizen en in de herbergen te vertonen, strikt verboden was. Ook werd verboden om gemaskerd een paard te berijden of een wapen te dragen.

14.16.7. Mezeiker carnaval

Op 21 juli 1831 legde Leopold I, de eerste koning der Belgen, de eed af op de Belgische Grondwet. De katholieke vorst en het eveneens katholieke parlement hebben sindsdien ongetwijfeld een stempel gedrukt op de Belgische cultuur in het algemeen en de folklore in het bijzonder. (Opmerking: In België mag geen andere wet in strijd zijn met de Grondwet. De Belgische Grondwet behelst een aantal duidelijke vrijheids- of afweerrechten, die waarborgnormen vormen tegen overheidsinmenging. Er wordt duidelijk gelet op fundamentele menselijke rechten, op rechtszekerheid en deugdelijkheid van bestuur. Het waarborgen van deze rechten, vrijheden, rechtszekerheid en deugdelijkheid van bestuur, is aangelegenheid van het Koninkrijk. Anders dan in Nederland waar de Grondwet te vaak ondergeschikt wordt gemaakt aan provinciale en gemeentelijke wetten. Soms zijn die wetten niet ontvankelijk voor bezwaar en beroep, waardoor in

Nederland de vrijheids- en afweerrechten van de burger, niet zelden tot een minimum beperkt worden.)

Maaseiker stoet

Wij verplaatsen ons opnieuw naar Maaseik waar sinds 1850 de zogenaamde *Mezeiker carnaval* gevierd wordt. In 1823 ontstond in Keulen het commerciële carnaval op schijnsoldateske grondslag. Het is bekend dat de overheid van Maaseik niet onwillig stond tegenover het oeroude volksfeest, maar er wel op lette dat vastenavond een RK structuur had. Pas in 1865 konden carnavalisten de eerste carnavalsstoet op poten (en wielen) zetten, maar de RK dagbladpers vulde pagina's met woede en gal. Waarom was de pers er ronduit op tegen en waarom werden vermeende excessen stevig in de pek gezet. Waarschijnlijk omdat de feestvierders vermoed waren... In 1885 werden er een paar artikelen aan het Politiereglement toegevoegd. Beperken we ons tot art. 95: 'Het is den gemaskeerden verboden het publiek te beledigen, iemand aan te vallen en met geweld in de winkels of huizen te dringen. De voorbijgangeren is het eveneens ontzegd de gemaskeerden lastig te vallen.' (...)

14.16.8. Reus Riddart

Een bekende figuur bij het *Mezeiker carnaval* is Reus Riddart. De grote imitatieman, bekleed met gewaden en grote speelkaarten, is een 'officieel' burger van Maaseik met peter en meter, paspoort en spaarbankboekje. Het is

niet bekend of Riddart spaart in euro's of wams. Het laatste begrip zegt iets over de 'munteenheden' van Maaseik, want i.p.v. waarde- en consumptiebonnen, rekent en betaalt men in het Maasstadje met de *wam*.

De Maaseiker reus Riddart kaartridder van Heppeneert

Iedere munt is principieel 11 wam waard en is aan inflatie onderhevig, want ieder jaar opnieuw wordt de waarde nauwkeurig vastgesteld aan de prijs van een pint bier. Net zoals in de 'grote' financiële wereld, is de inkoopkoers hoger dan de verkoop. Het verschil heet koerswinst en die is natuurlijk voor de carnavalsvereniging *Het Heilig Wammes*. Er is ook nog een numismatische bijzonderheid; de munt is, behoudens het getal 11, een getrouwe reproductie van een Maaseikse munt uit 1579.

In het buurplaatsje Heppeneert bestaat de legende van de 'kaartridder' Riddart, die op kasteel Borckhoff woonde. Die edelman was aan het kaartspel verslaafd en verspeelde zijn

hele vermogen. Om nog zeven jaar in weelde te mogen leven verkocht hij zijn ziel aan de duivel en bezegelde die afspraak door een handtekening met zijn bloed. Toen die zeven jaar om waren nam Riddart afscheid van zijn vrienden en organiseerde een groot feestmaal.

Reus Riddart werd in 1976 als heuse inwoner bij de burgerlijke stand aangemeld

Toen de vrienden hoorden welke vreselijk lot op Riddart te wachten staat, gaven zij hem de goede raad Sint Gertrudis om hulp te smaken. Daarna vertrok de ridder alleen te paard naar het bruggetje waar de duivel hem opwachtte. Toen hij bij de burg arriveerde, sloeg de duivel op de vlucht, want achter op het paard van Riddart zat Sint Gertrudis. De edelman keerde terug naar zijn kasteel en leefde voortaan zeer eenvoudig. Ter herinnering aan de legende, werd aan de straatzijde van de kerk een fontein in de vorm van een kaartspel opgericht.

14.16.9. Het Heilig Wammes

Hoe kwam *Het Heilig Wammes* in Maaseik? Ooit klopte een landloper aan bij een van de stadspoorten, maar de poorter maakte niet open. De landloper die dronken en moe was, ging naar een weiland, trok zijn wammes (wambuis) uit, legde dit onder zijn hoofd en sliep. Tegen een kruisbeeld zei ie: 'Vriend, als ze u des nachts ook al niet binnen halen, dan kunt ge vannacht ook wel op mij letten !' De zwerver werd wakker van boerenkarren die naar de markt reden en mengde zich tussen het volk, maar vergat zijn wammes mee te nemen. Een voorbijganger zag het wammes bewegen en dacht aan een wonder en haalde er de deken bij. Die vertrouwde het niet en organiseerde een grote boetetocht, waarbij het wammes met veel wierook en

wijwater bezworen werd. God zij geloofd en geprezen, het van de duivel bezeten wammes was geheiligd.

De scepter van de vloeëjeküning is een marot met drie gezichten – voor elke carnavalsdag een

Iedereen trok tevreden de stad in. Niemand nam het wammes mee, zodat we tevens aan de weet komen, waarom de inwoners van Maaseik: *Loe, lèkker en hoveerdig* (lui, plezierig en ijdel) genoemd worden.

*De vier eigenschappen van de Maaseikenaar
Lekker Lui Kaal en Hovaardig*

Tegenwoordig kent men de onderscheiding *Het Gulden Wammes*, het is de hoogste carnavalsorde die door de *Mezeiker Vastelaovesvereniging 'Het Heilig Wammes'*, uitgereikt wordt aan mensen, uit bilateraal Limburg, die zich op socio-cultureel gebied verdienstelijk gemaakt hebben. Tenslotte wordt er op dinsdagavond, na de *Kloonjestoet*, op het Marktplaats in het bijzijn

van prins en jeugdprins het *Weimeske* opgelaten. Dat is een klein wambuisje dat door middel van een tros ballons het luchtruim kiest. De vinder mag dan het volgend jaar, in het kader van een weekendje Maaseik, de Halfvastenstoet als eregast bijwonen. En het vlooiënwambuis aan de oever van de Maas? Dat werd door een Ollander meegenomen, beweren de ondeugende Mezeikers.

Het beeld De Vlooiënkonink uit 1994 symboliseert de sage van het Heilig Wammes

14.16.10. Duitse lastposten

Tijdens de Duitse bezetting 1914-1918 werd er geen vastenavond gevierd en pas vanaf 1922 kreeg het feest een carnavalsgehalte, want vermomming werden verboden. Ook tijdens de Duitse bezetting 1940-1944 was er geen reden om te vieren, doch in 1949 besloten een paar inwoners de traditie in ere te herstellen. Op halfvasten van dat jaar trok de eerste naoorlogse stoet door het stadje onder het zottengezag van prins Mathieu Hermans. In dat jaar werd ook besloten om carnaval in Maaseik een formeel karakter te geven en te stoelen op Rijnlandse traditie. Korte tijd later werd de oude naam van het 'Maeseycker Comiteit der cavalcade van Half-Vasten' veranderd in 'De Raad van Grootridders van

het Heilig Wammes'. Hierbij moet zeker vermeld worden dat de *Mezeiker Vastelaovesvereniging* streeft om, naast het organiseren van carnavalsactiviteiten, ook de Maaseiker volkscultuur en vooral het dialect in woord en schrift, in stand te houden.

14.16.11. De elfde van de elfde...

Op de elfde-van-de-elfde worden in sommige gebieden van België twee feesten gevierd, zodat sommige mensen niet weten, welke uniform het juiste is. Op 11 november herdenkt België het einde van de *Groote Oorlog*. Tot de Tweede Wereldoorlog was er in Engeland sprake van *Great War* en in Duitsland van *Großer Krieg*. In die oorlog kwamen circa 17 miljoen mensen om het leven. België denkt met ontzetting terug aan de Eerste Wereldoorlog, want Duitse soldaten waren zeer wreed en namen afschrikwekkende maatregelen als zij, naar hun zeggen, door Belgische burgers beschoten werden. Op deze manier werden in België meer dan 5000 burgers vermoord, waaronder ook vrouwen en kinderen. In de vrije wereldpers, werden Duitsers met vette letters *Hunnen met pinhelmen* genoemd. Het ergste was dat Duitsland de neutraliteit van een klein land op vreselijke wijze schond. De Eerste Wereldoorlog begon in België op 3 augustus 1914, maar in het eveneens neutrale Luxemburg een dag eerder. Koning Albert I (1875-1934) van België was gehuwd met een nicht van de Duitse keizer en deed een emotionele oproep om van de oorlog verschoond te blijven. Maar Pruisen had geen enkele behoefte aan familiare en vriendschappelijke banden met het kleine koninkrijk en schond de grenzen. Daar heerste een heel andere mentaliteit, want het gemakkelijk kneedbare Duitse volk was door indoctrinatie opgegroeid met het motto: '*Auf zum frisch fröhlichen Krieg!*' Zelfs bij de dienstplichtigen heerste een gevoel van groot enthousiasme, want Franse wijn smaakt heerlijk en Parijse vrouwen zijn gewillig...

Verschrikkingen van de Grote Oorlog

De bekende auteur Erich Maria Remarque schreef het boek *Van het westelijk front geen nieuws*, waarin hij het enthousiasme voor de oorlog aan de Duitse zijde niet onder stoelen of banken steekt. Koning Albert I vluchtte niet naar het buitenland, zoals dat bij staatshoofden gebruikelijk is, maar vocht met zijn soldaten in de loopgraven aan de IJzer. De regering in ballingschap zetelde in Le Havre in Frankrijk.

14.16.12. WAF-syndroom

De leiders Ludendorff en Von Hindenburg verwachtten van hun volk alleen maar enthousiasme en natuurlijk een grandioze overwinning na een 'Blitzkrieg'. Het kwam heel anders dan gedacht, omdat ook Amerika het tijd vond om de agressieve Duitsers een halt toe te roepen. Na vier jaar loopgravenoorlog geloofden de Duitse soldaten hun leiders niet meer en er ontstond muiterij. De Duitse legers hadden aan alles gebrek en er dreigde revolutie. Generaal Gröner deelde heel voorzichtig zijn machtige keizer Wilhelm II mede, dat hij niet langer op de trouw van het Duitse leger kon rekenen. (Opmerking: Het grote spoorwegviaduct in Moresnet werd tijdens de Eerste Wereldoorlog Grönerbrücke genoemd. Wilhelm Gröner (1867-1939) werd in 1910 tot kolonel bevorderd. In 1914 was hij verantwoordelijk voor het militaire transportwezen en de troepenverplaatsingen

per trein. In 1915 werd hij generaal-majoor en in 1916 luitenant-generaal.)

Aanvankelijk trokken de Duitsers zich terug, gaven uiteindelijk gebieden op die zij vier jaar bezet hielden en tenslotte sloegen Duitse soldaten massaal op de vlucht. Toen begin november 1918 de rebellie van de matrozen over sloeg naar het hele land vond ook de Duitse keizer Wilhelm II het heilzaam en gepast om te vluchten. Op 9 november 1918 nam hij een wijs besluit en werd in het neutrale Nederland liefdevol opgenomen. Op 11 november 1918 om 5 uur in de vroege morgen werd de Duitse capitulatie geratificeerd, maar de wapenstilstand zou pas ingaan om 11 uur. Het is niet te geloven dat tijdens die laatste zes uur intensief door fanatieke Duitsers geschoten werd, waarbij veel mensen om het leven kwamen. Waarschijnlijk was het een gevolg van het 'WAF-syndroom' want met Wrok, Agressie en Frustratie gaven zij hun onmacht lucht... Volgens de officiële telling kwamen in Aken tijdens die oorlog 3.287 mensen om het leven.

Spoorwegviaduct in Moresnet

14.16.13. Groot-Lanaken

Groot-Lanaken, aan de overkant van de Maas ten noorden van Maastricht, bestaat uit een federatie van plaatsen: Lanaken, Smeermaas, Neerharen, Rekem Gelik, Veldwezelt en Kesselt.

Natuurlijk worden ook daar de slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog herdacht, maar op de elfde-van-de-elfde staat er in Lanaken, tussen kerk en gemeentehuis een grote feesttent, waar het carnaval geopend wordt.

Een zeldzaam beeld in Lanaken vooraan de oud-strijders met vaandels rechts de prinsen

De mensen die de herdenkingsmis en de daaropvolgende bloemenhulde bij de monumenten bijwoonden moesten even deinzen. De federatie heeft een goede pastoor, die van mening is dat enerzijds de H.Mis met bloemenhulde en anderzijds de feesttent met vrolijke mensen, hand in hand kunnen gaan. De carnavalisten bezochten eerst de eucharistieviering waardoor er voor het eerst weer eens een groot aantal mensen de herdenkingsdienst bijwoonden.

Daarna trokken de feestvierders naar een plek in de stad, om in aanwezigheid van alle prinsen en prinsessen van Groot-Lanaken, het carnaval met elf schoten uit zogenaamde donderbussen in te schieten. Daarna werd in de grote feesttent het carnaval 'ingedronken'... Het kon ook wel eens gebeuren dat een paar pilsjes teveel gedronken werden en de zatterik niet meer op eigen benen kon staan. In dat geval werd hij op een ladder vastgebonden en horizontaal naar huis gedragen. Ladderzat!

14.16.14. Maasmechelen

Met Maasmechelen sluiten wij het Vlaamse aandeel af. Ook daar wordt op 11 november het vijfde seizoen geopend en carnavalisten wensen dat de Belgische tricolores op het gemeentehuis vervangen wordt door een dundoek met de kleuren groen, geel en rood. Natuurlijk mag het ook andersom! De carnavalisten onderstrepen hun verzoek met het standpunt dat het gemeentebestuur van Maasmechelen een signaal moet geven aan het Belgisch bestuursniveau. Men is van mening dat dit bestuursniveau een oorzaak is voor immobiliteit op vele vlakken. Is er wel

een verschil tussen de federale regering en het carnaval? Het Belgisch bestuursniveau is door de meerderheidspartijen toch herleid tot één grote carnavalstoet met veel luide muziek, maar weinig of geen snoepgoed! Er zijn nog honderden plaatsen in Vlaanderen waar tussen 11 november en Pasen, op de een of andere manier een folkloristisch feestje gevierd wordt. Meestal is het een melange van vrijzinnige vastenavond en commerciële carnaval. Nemen wij nu een kijkje in het Waalse het part van België.

14.17. Waals België

14.17.1. De Gilles van Binche

Rare relictien kwam ik ook tegen in de Waalse plaatsen Binche en Fleurus. Daar zijn het de zogenaamde *Gilles*, die met hun traditionele 'Incakostuums', onder begeleiding van het niet aflatende geluid van een roffelende trom, urenlang door de straten schuifelen. Het maakt een fascinerende indruk, de honderden 'Incamannen', monotoon en haast hallucinerend bezig te zien.

De Gilles van Binche

Iemand die de Gilles eenmaal gezien en gehoord heeft, vergeet dat nooit meer. Dit vastenavondgebruik is zeer oud, want reeds in 1395 werd er in Binche *Le mardi gras* of

zoals men in Wallonië zegt *Li crâs mârdi (de vette dinsdag)* gevierd. Gemaskerde mannen, soms gekleed in *trouilles de nouilles (haveloze lompen)*, dansten door de straten. Sommige mannen, de zogenaamde *mam'zelles*, hebben er behoefte aan om onherkenbaar in dameskleding te huppelen...

De Gilles van Binche met maskers

Ook hier beginnen de voorbereidingen op 11 november en de evenementen op 1 januari. Bijna wekelijks is er een optocht, een gemaskerd bal of andere ceremonie. De Gilles zijn de belangrijkste figuren in de optochten en tijdens het carnavalsfeest. Tegenwoordig is de *Vette Zondag* gereserveerd voor de Gilles en schuifelen de mannen in een bepaalde cadans door de straten, De identieke kostuums van de Gilles mogen alleen door speciaal geselecteerde kleermakers gemaakt worden. De traditie wil overigens dat de Gilles uitsluitend champagne drinken op deze dag! Een *Gille* erft deze titel, na een uitgebreide leerschool, meestal van zijn vader. Op *Vette Maandag* mag iedereen door de straten schuifelen en op *Vette Dinsdag* is de apotheose. Om vier uur in de vroege morgen hoort men het geroffel van de trommels. De Gilles dragen dan nog een masker met groene bril; 's middags verschijnen ze met hoge hoeden getooid met struisvogelveren en gooien ze duizenden sinaasappels naar de menigte. Alles wordt constant begeleid door het constante geschuifel van hun klompen op de keien. We weten dat Columbus in 1492, de 'Nieuwe Wereld' ontdekte, maar weten we ook dat François Pizarro in 1526 Peru ontdekte ?

Een sinaasappelfeest van Maria van Hongarije vormde de aanleiding

Allengs kwamen Habsburgers in contact met zuidvruchten, specerijen en tabak. Toen in 1549 Karel V, (1500-1558) keizer van het Heilige Roomse Rijk der Duitse Natie en zijn zoon Filips II (1527-1598) Binche bezochten, om op het kasteel de ontdekking (lees onderdrukking) van de Inca's in Peru te herdenken, organiseerde Maria van Hongarije (1505-1558), een zus van Karel V, een fabelachtig feest waarbij de mannen als Inca's verkleed waren. Kakelbonte kleuren en hoeden met veren. Door de hoogheden werden appelsienen verdeeld. Volgens een overleving was dat de aanzet, om tijdens vastenavond, met sinaasappelen te smijten. Voor de UNESCO was dat in 2003 aanleiding om het ontstaan, koesteren en beoefenen van *vastenavond* in Henegouwen, in het bijzonder door de Gilles te Binche, op de lijst van Meesterwerken van het orale en immateriële Erfgoed van de Mensheid te plaatsen. Wanneer het de UNESCO zal behagen, om ook *carnaval* op deze befaamde lijst te plaatsen, hult zich in nevelen.

14.17.2. Carnavalsmuseum van Binche

De cultuur van de huidige carnavalistische 'façadecivilisatie' en de postmiddeleeuwse 'mombakkestoestanden', liggen ver uit elkaar. Dat kranten en zelfs carnavalogen deze twee opponente vermakelijkheden, over één kam scheren, pleit niet voor lokaalfolkloristische en heemkundige kennis. Vastenavond en vermomming, is onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Masker in het museum in Binche

In Mohács (Hongarije), Venetië (Italië) en Binche (België) worden ook nu maskers gedragen. In Mohács wordt het houten masker *álarc* genoemd, het is loodzwaar en schrikwekkend, in Venetië spreekt men over *bauta* en oorspronkelijk was het zwart of wit. In de loop der eeuwen werden de maskers kunstzinniger. Ik kan mij in Lemiers nog aan de *Auwwieverbals* herinneren, waar alle vrouwen en sommige mannen gemaskeerd waren. In andere plaatsen was het niet anders. Maar wat is het toch, dat maskerade tot een avontuurlijk fenomeen maakt? Wat is de zin (lees onzin) van vermomming, als man en vrouw gearmd naar het bal gaan; hij zonder en zij met masker?

Masker in het museum in Binche

Psychologen, filosofen en etnologen spreken over mensen die bevreesd zijn en zich door een masker beschermen, over mensen die als schuinsmarcheerders door het leven gaan, over mensen die met een masker in een

andere persoon kruipen. Iemand die toevallig in Binche terecht komt, mag niet verzuimen een bezoek te brengen aan het *Musée International du Carnaval et du Masque*.

Daar leren wij dat het masker reeds voor onze jaartelling een instrument was tijdens diverse ceremonies en rituelen gebruikt werd. Net zoals in Mohács om de boze wintergeesten te verdrijven. Zo gezien waren en zijn de maskers een loopbrug naar de lente met potente mannen, vruchtbare vrouwen en productieve velden. Wij weten dat achter een masker een mens schuilt, maar toch is het een beetje sinister en onheilspellend. Een kind wordt bang voor zijn eigen moeder, terwijl het weet wie er achter het masker schuilt. Het carnavalsmuseum van Binche bestaat ruim dertig jaar en via www.museedumasque.be kunnen we iets meer aan de weet komen.

14.17.3. Cwârme èt djoûs gras

De stroman (tot 1954) in Vaals, het gans-trekken in Grevenbicht, de blauwe schuit in Heerlen en de 'spoken' van Blankenheim, mogen wij als romantische rudimenten van vastenavond beschouwen. Veel meer grappige gebruiken, met de benaming *Cwârme*, zijn in het Waalse stadje Malmedy, ten zuiden van de Hoge Venen, bewaard gebleven. Tot heftige hilariteit van de autochtonen en verbijsterende verbazing van nieuwsgierigen, die van heinde en verre komen, worden dan in *Mâm'dèy* (*Waals voor Malmedy*), archaïsche activiteiten in praktijk gebracht, die naar onze begrippen (te) ondeugend zijn.

De schurk die op Vette dinsdag verbrand wordt

Er bestaat een document uit 1459 met het begrip *Cwârme* en men weet dat in 1695 de Kerk de viering verbood, maar de bevolking

rebelleerde. Wij raakten bij ons gewend aan carnaval met showsoldaten, fopgeweren en neponderscheidingen. Maar Cwârme is buitengewoon burlesk, Cwârme is heel, heel anders. Dat geldt ook voor de provincie Namen waar ook nu nog in enkele plaatsen Bourgondische vastenavond gevierd wordt. In Vierves-sur-Viroin is de hele dorpsmeute op *Dimanche-Gras* (*Vette Zondag*) vermomd en verkleed. In Treignes van hetzelfde vastenavondlaken een pak; op straat eet men spek-en-ei-met-brood. In Olloy-sur-Viroin slepen de vermomde inwoners een 'reuzenschurk' door de straten. Op *Mardi-Gras* (*Vette Dinsdag*), zijn de *Djoûs Gras* (*vette dagen*) ten einde. Dan wordt de 'schurk' verbrand en zijn stoffelijke resten in de rivier Viroin geworpen. Van dit vastenavondgebruik is een restje overgebleven in Jülich, waar op vastenavond de zogenaamde *Lazarus Strohmanus* in de Roer gesmeten worden. Ook in Roermond wordt een stropop in de Roer gegooid. Volgens het oervolk symbolisch als einde van de winter, maar volgens de kerkelijke feestvierders is het de 'zondebok' die hem van de collectieve zondenlast verlost. Anders dan in Roermond bevindt zich in Malmedy, in het kader van een heemkundig museum, een prachtige lokale carnavalscollectie.

14.17.4. De vleesbijter

We keren terug naar Malmedy waar wij de optocht van kortbij bekijken. Tijdens *li côrtéje* zag ik een gemaskerde man, *li haguète*, die met zijn *hape-tchâr* (een lange houten articuleerbare knijper), aantrekkelijke vrouwen in de benen kneep... De vrouw in kwestie moest knielen en om vergiffenis vragen voor haar onoorbare daden met de Waalse woorden: *Pardon haguète, à l' cawe du ramon, dju nu l'f'rè james pus, james pu (...)*. (Neem mij niet kwalijk haguète, ik zal het nooit meer met een bezemsteel doen, nooit meer !) Wordt de bezemsteel hier geassocieerd met de heftige heksenvervolgingen tijdens de 18e eeuw of ligt de symboliek op een ander vlak ? De emancipatie schrijdt voort, ook met *Li Cwârme d'Mâm'di*, want even later werd ik op de knieën gedwongen door een vrouwelijke *haguète*. Tot drie keer toe, moest

ik een Waalse volzin herhalen, die volgens mij, niets met een 'bezemsteel' te maken had.

De kuitenbijter in Malmedy

Volgens de historie was *li Haguète* jaren geleden in gezelschap van *li sâvadje haguète* (*de wilde haguète*) en *li marèye-drouûse* (*de losbandige slet*), die tactloze taal gebruikten en daarbij ondubbelzinnig grove gebaren maakten. Net als bij ons kent ook Malmedy thans een reglement waarbij provocerende personen geweerd worden om zodoende de grove gebruiken te filteren. De gemaskerde *bol'djî* (*bakker*) met zijn *trouv'le* (*graanschop*) of *panûle* (*broodschop*) is nog steeds van de partij, maar mag zijn meelschap niet meer gebruiken om, soms lief, soms hardhandig, vrouwen *kêhoy li houl'trou* (*op hun billen te slaan*).. Ook het '*tchêssî lu vèheû*' (*bever of poesje jagen*) werd inmiddels verboden. Het waren vroeger meestal brutale boerenjongens, uit de omgeving van Malmedy, die gewapend met een stok voorzien van varkensblaas, de vrouwelijke toeschouwers onder de rok gingen. Toen maakte ook de *cwâpi* (*schoenmaker*), tijdens de optocht, misbruik van zijn stiel. Met zijn gezel nam hij de maat van de voeten van bij voorkeur leuke meiden en omstanders hadden vaak de indruk dat hij het boord van lange laarzen aan het meten was... Net als bij ons kwam er ook in Malmedy, tijdens de Franse overheersing (vanaf 1794) een einde aan dit vastenavondvertoon. Maar toen Napoleon zijn Waterloo gezien had en Malmedy in 1815 een Waalse provincie van Pruisen werd, kon *Cwârme* zich redelijk herstellen. Na de optocht begint de grote *bâne corante* (*straatvastenavondviering*), zoals dat vroeger, in niet-commerciële tijden, ook bij ons gebruikelijk was.

De kuitenbijter in Malmedy

14.17.5 Sankt Vith

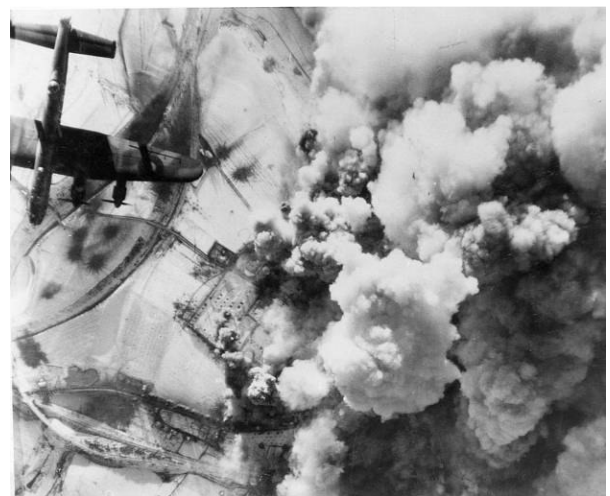
Om het carnaval in het tweeslachtige Sankt Vith te begrijpen, moeten we even in de zeer gevarieerde en wispelturige historie duiken. Reeds in 1151 was het kruispunt bij *Sancto Vito* een toplek van de graven van Limburg. Walram de Jongere, zoon uit het eerste huwelijk van zijn vader, huwde in 1225 met Elisabeth van Luxemburg, een dochter uit het tweede huwelijk van zijn vader... Er wordt wel eens gezegd: 'De wil van de vrouw is de wil van God!' Dat bleek ook hier, want mettertijd gingen de tolrechten over van Limburgs naar Luxemburg. In 1271 werd Sankt Vith als Luxemburgs leen verkocht aan Walram (de rode) uit het Huis Valkenburg-Montjoie. Tot op de huidige dag bevindt zich in het wapen van het stadje de rode leeuw van het Huis Valkenburg.

Lang voordat wij onder het gezag van het Huis Nassau kwamen, werd St. Vith met Luxemburg een leenheerschappij van de graven van Nassau, die tijdens een bezoek op de burcht van Vianden woonden. Met tussenpozen duurde deze toestand langer dan vijf eeuwen, tot aan de Franse Revolutie. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd St. Vith meerdere malen door Hollandse soldaten veroverd en geplunderd.

In het wapen van Sankt Vith staat de rode leeuw van Limburg-Valkenburg

In 1648 kwam aan die oorlog een einde, maar in Luxemburg, trouwens ook in Limburg, duurde de ellende voort. Pas door de Vredegerichten van Utrecht (1713) en Rastatt (1714), kwam aan de schermutselingen een einde. Zo merken wij een zekere parallelliteit tussen de historie van Simpelveld-Bocholtz en het stadje St. Vith. Door de Vrede van Aken (1748) kon keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk ook haar erfdeel Luxemburg in ontvangst nemen.

Ook in de Tweede Wereldoorlog was Sankt Vith wederom strijdtonel

Van 1795 tot 1814 behoorde de plaats tot het Ourthe-Departement van Napoleon. Naar aanleiding van het Weense Congres (1815), viel St. Vith aan de *Rheinprovinz* van Pruisen, net zoals bij ons in de buurt 's-Hertogenrade, thans Herzogenrath, eveneens aan dat hebzuchtige koninkrijk viel. Pas in 1888 werd in St. Vith een Bahnhof geopend, toen Simpelveld reeds 35 jaar over een station beschikte. Ofschoon er in de Eerste

The map illustrates the Eifel region, characterized by its rugged terrain and numerous small settlements. It highlights the border areas with the Netherlands (NL) to the northwest, Germany (D) to the northeast, and Luxembourg (L) to the south. The Moselle river is a prominent feature, flowing from the north towards the southwest. Several towns and villages are labeled, including Aachen, Trier, Prüm, Gerolstein, and Mandelbachtal. The map also depicts major transportation routes, such as the E40 and E48 highways, and local roads like the R179. Various geographical features, including forests and water bodies, are represented by different shading patterns.

Tot 1920 behoorde St. Vith tot de Kreis Malmedy en n.a.v. het Verdrag van Versailles, viel het stadje pas in 1925 definitief aan België. Maar de gedwongen verandering van nationaliteit viel in slechte aarde, dat bleek ook toen Duitse soldaten op 10 mei 1940 België binnenvielen en in St. Vith als bevrijders begroet werden. Natuurlijk werd het gebied Eupen-Malmedy-Sankt Vith door de Führer geannexeerd en moesten mannen de Duitse wapenrok aantrekken. Kort voordat Amerikaanse soldaten van de 106th US Inf.Div., op 14 september 1944 de stad veroverden, werden de bewoners geëvacueerd

14.17.6. Fahr'm dar!

Maar dat was voor de Ripuarisch sprekende mensen, die veel meer op Duitsland georiënteerd zijn dan op België, geen enkel probleem. Nu wordt er carnaval gevierd, maar de burgers spreken liever over *Fastenovend*. De groet- en juichkreet *Alaaf* werd niet van de Rijnlanders overgenomen, maar ze roepen des te harder '*Fahr'm dar!*' (*Geef'm van*

kantoen). De drie markante carnavalsfiguren heten: *der Peijas*, *der Ale*, en *die Al*. Peijas draagt een rinkelend belletjeskostuum en in de zijn rechterhand een zweep waaraan een varkensblaas bungelt. Reeds op de donderdag voor carnaval grijpen de *Auw-Wiever*, naar de macht. Naar oud gebruik worden de leden van de verenigingen op carnavalszondag door een landsknechtdrummer samen getrommeld. De ruim een eeuw durende Pruisische dominantie heeft een stempel op de mensen gedrukt en het is nog maar de vraag of in deze uithoek van België, het militante Rijnlandse carnaval zich laat verdringen door temperamentvolle Caribische ritmen. Dat is ook niet nodig, want ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is.

Peijas Ale en Al (1)

Prefatie

Wij konden lezen dat carnavaleske oervormen zoals *joelfeest*, *Isisfeest*, *faselavond*, *fastelavond* en *vastenavond* hun plaats in tijd en ruimte moesten veroveren. Voor de mensen die toen leefden was het lentefeest van onschatbare waarde. De haast traploze overgangen van het ene begrip naar het andere, hadden met elkaar gemeen,

dat ze afscheid namen van de wintergeesten en enorm gericht waren op de vruchtbaarheid van velden, vee en vrouwen. Niet zelden was het een geplande en vrolijke gravita naar een ongekunstelde grvida. Eén keer per jaar ‘mochten’ de genen gehutseld worden en dan werden de maskers van zolder gehaald. Door de jaren heen poogden overheid en religie het vermommingfeest te verbieden, maar net zoals de regelmaat van de eclips van de zon, ligt hèt feest opgesloten in het genenmateriaal van de mens. Klaarblijkelijk kon het wel onderdrukt, maar nooit helemaal uitgeroeid worden.

Peijas Ale en Al (2)

De volgende keer bezoeken wij onze oosterburen en lezen dan dat Dolle Adolf in zijn Duizendjarig Rijk, alles naar zijn hand wilde zetten. Zijn naam voor carnaval luidde ‘*Kraft durch Freude!*’ In het Rijnland worden we geconfronteerd met de saamhorigheid van *Klabuus* (*nepgeweer*) en *Flinte* (*het echte geweer*), vooral als de componist van de daartoe behorende militaire marsmuziek dezelfde is. Carnaval is een traan en een lach, maar onder Adolf viel er niets te lachen.
7130w38470t

Oproep Themanummer WOII 2011

Hoewel er nog een periodiek tussen zit, willen we bij deze aankondigen, dat wegens het grote succes van het eerste Themanummer WOII nu hebben besloten om in 2011 wederom het eerste periodiek geheel aan de Tweede Wereldoorlog te wijden. U bent dus reeds nu van harte uitgenodigd om uw herinneringen of overleveringen van uw familie of bekenden rond Simpelveld en Bocholtz aan het papier toe te vertrouwen.

Wilt u hier assistentie bij hebben, neem dan gewoon contact op met iemand van het bestuur.

De Redactie

Onze supersponsors

**Bij mij is
uw auto
in goede
handen!**

Wouter Vaessen
www.autovaessen.nl

Beitel 19
6422 PA
Heerlen
045 542 40 10

Café / Partycentrum

'Oud-Zumpelveld'

Voor alle feesten van groot tot klein!

Feesten, partijen, bedrijfspresentaties
en koffietafels compleet verzorgd

Professionaliteit, gastvrijheid
en vakbekwaamheid
staan garant voor een perfecte verzorging!

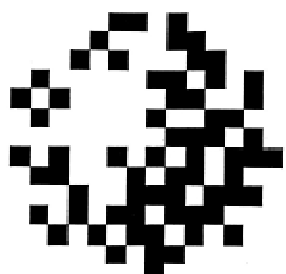

Gerda & Remi Tijssen-Frijns

Irmstraat 23
6369 VL Simpelveld

T. 045 - 544 14 95
M. 06 - 53 124 173
F. 045 - 544 04 46

www.oud-zumpelveld.nl
info@oud-zumpelveld.nl

van der linden
ADVIESGROEP

Van der Linden Adviesgroep.

Patersplein 1, Postbus 20017 6350 AA
Bocholtz. Tel. 045-5688100.

www.vdlinden.nl

Verzekeringen en financiële diensten, financiële
planning, arbeidsvoorwaarden advies.

TAXI VAN MEURS

Taxibedrijf Van Meurs,

Waalbroek 5, 6369 TE Simpelveld.

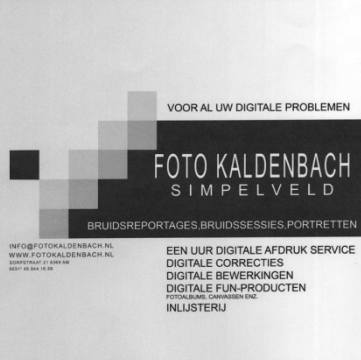

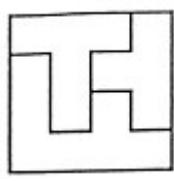
Telefoon 045-5442776.

Vervoer op maat, Groepsvervoer,
Rolstoelvervoer, Individueel vervoer, Touringcar
vervoer.

Onze Hoofdsponsors

<p>Heiweg 1, 6351 HP Bocholtz, Tel. 045- 5445260. Horeca, winkels, workshops, tentoonstelling. www.scholtissenhof.nl</p>	 <p>De Tapijtenhal Akerstraat 65, 6466 HC, Kerkrade-West. Tel. 045- 5419456. Tapijten, Vitrage, Overgordijnen, Vinyl, Karpetten, Rolgordijnen, Lamellen, Laminaat, Leggen.</p>	 <p>INTERART INTERIEURS <i>Simpelveld Amstenrade</i> Irmstraat 62-64 6369 VN Simpelveld. Tel. 045-5443161. www.interartinterieurs.nl "uw expressie, onze fascinatie"</p>
---	--	---

Onze Sponsors

 <p>Pleistraat 2, 6369 AJ Simpelveld. Tel. 045-5444282, Bloemen en Kado's</p>	 <p>drukkerij - uitgeverij Irmstraat 7 • Simpelveld Telefoon 06 1986 8816 E-mail info@tmdesign.nl</p>	 <p>Dr. Poelsplein 3, 6369 AT Simpelveld. 045-5441471 Huishoudelijke-, hobby- en schijfartikelen, kleine lederwaren, groot assortiment speelgoed</p>
 <p>Dorpstraat 8, Simpelveld, tel. 045-5444193. Fabrikant van gouden en zilveren sieraden, Juwelier, Reparatie van uurwerken en juweliersartikelen</p>	<p>sigarenzaak & chocolaterie Jos Laval Dr. Nolensstraat 25, Bocholtz tel. 045-5441425 "90 jaar kwaliteit"</p>	 <p>Dorpstraat 22, 6369 AM Simpelveld. Tel. 045-5442503. Open: Wo-Do-Vr-Za of vlgs. Afspraak</p>
 <p>VOOR AL UW DIGITALE PROBLEMEN FOTO KALDENBACH SIMPELVELD BRUIDSREPORTAGES, BRUIDSSESSIES, PORTRETTE EEN UUR DIGITALE AFDRUK SERVICE DIGITALE CORRECTIES DIGITALE BEWERKINGEN DIGITALE FUN-PRODUCTEN FOTOKALDENBACH ENZ. INLUSTERIJ</p>	 <p>Kloosterstraat 2, 6369 AD Simpelveld, tel. 045-5440537. Brillen, contactlenzen, optometrie</p>	 <p>Bouwmaterialen en Tegelhandel bv. Beitel 76, Heerlen. Tel. 045-5426633. www.rutters-smits.nl</p>
 <p>Kloosterstraat 19, Simpelveld. Tel. 045-5444030. Wij werken zonder afspraak.</p>	 <p>Beitel 102, 6422 PB Heerlen. Tel. 045- 5410129. "Mit Vrusch, ummer git lekkesch op g'n dusch"</p>	 <p>bouwkundig ontwerpburo theo franssen Maaierhof 24, 6418 JL Heerlen. Tel. 045-5445027 of 06-29174428. Ontwerp, Verbouw, Bouwbegeleiding.</p>